

LIBERETA'



FURLANIJA - JULIJSKA KRAJINA

Dodatak k časopisu Sindikata Italijanskih umirovljenika Spi-Cgil Fjk na hrvatskom

spi.cgilfvg.it

Edizione in croato di Liberetà Fvg Anno 25 - Numero 2 - Dicembre 2020 - Reg. Tribunale di Trieste N. 934 del 21/5/96 - Direttore responsabile Antonello Rodio - Stampa: Cronaca Fvg

NAJAVLJENI NEUSPJEH

**Italija i posebno Furlanija Julijska
Krajina (Fvg) nespremni za udar
drugog vala pandemije.
Evo gdje i zbog čega se je pogriješilo.**

Str. 2-3

Spi Cgil Fvg je i na Facebook-u

Je li teže kretati se i doći do sjedišta sindikata? Spi CGIL iz Furlanije-Julijske krajine, kako bi ostao bliži članovima čak i u najtežim fazama izvanrednih situacija, poput one koju danas imamo nažalost, odlučio je ojačati svoje mrežne komunikacijske kanale. Od ove godine, osim web stranice (i naravno ove novine, dostupne i na mreži), naš je sindikat otvorio i Facebook stranicu (na www.facebook.com/SpiCgilFriuliVeneziaGiulia), u uvjerenju da društvene mreže predstavljaju sredstvo međusobne komunikacije kojeg se ne može odreći i koje je sve je raširenije čak i među ljudima takozvane treće životne dobi.



Zaboravljena zdravstvena zaštita, Fvg želi odgovore

Roberto Treu
(glavni tajnik Spi Cgil Fvg)

Otklonimo lažnu istinu: zdravstveni sustav Fvg-a nije među onima koji su najbolje odgovorili na pandemiju. To nam potvrđuje broj infekcija i žrtava, posebno u domovima za starije osobe, neuspjeh u praćenju zaraženih i u testiranjima, previše zaraženih ljudi ostalo je bez pomoći, a ponekad i bez informacija. Znajući da ćemo se morati suočavati s Covidom još mnogo mjeseci, potrebne su nam mjere koje će napokon potaknuti strukturno jačanje javnih socijalnih i zdravstvenih usluga. Signali koji dolaze iz Regije idu u drugom smjeru. To potvrđuje odabir da se odgodi zapošljavanje na neodređeno vrijeme u zdravstvenom sektoru, te se favorizira zapošljavanje na određeno vrijeme, umjesto da se omoguće ugovori na neodređeno i povećanje radne snage. A što kazati o izostanku intervencija na razini teritorijalne i

neposredne zdravstvene zaštite, o izostanku integracije zdravstvenih i socijalnih službi, o nedostatnim mjerama za zaštitu najranjivijih skupina, čak i od strane lokalnih vlasti? Vidjeli smo kako predsjednik regije Fedrigo i nekoliko gradonačelnika sudjeluju u demonstracijama koje su tražile otvaranje kafića i restorana, bez obzira na prioritarnu potrebu zaštite zdravlja građana i izbjegavanje okupljanja. Nismo ih vidjeli na našim inicijativama kako bi zatražili zapošljavanje novih »medicinskih sestara-heroja« u bolnicama i staračkim domovima. Starački domovi u kojima je pozitivnim korisnicima dopušteno da nastave širiti zarazu na druge starije osobe i djelatnike, umjesto da ih se odmah prebaci u posebne ustanove, kako zahtijevaju nacionalne direktive. Pročelnik odgovoran za zdravstvo otvorio je (vrlo kasno) pregovore

sa sindikatom. To sučeljavanje mora promijeniti brzinu, jer to nije usluga sindikatu, već institucionalna i demokratska dužnost. Neka nam pročelnik odgovori na naše prijedloge i na naše kritike kojima je isključivi cilj zaštita radnika i građana koje zastupamo. Neka se pregovaranje usredotoči na sadržaj prijedloga a ne da se iznose optužbe da zauzimamo političke stavove: to su nespretne optužbe koje nastoje prikriti nedostatak zadovoljavajućih odgovora. Mi nastavljamo svojim putem, spremni za nove mobilizacijske inicijative, zajedno s radnicima socijalne i zdravstvene skrbi i svima onima koji se poput nas bore za jačanje javnog zdravstva. Izazovi sa kojima se suočava zdravstvo mogu se prebroditi samo ukoliko se ojača javni i univerzalni zdravstveni sustav, ako ulažemo u inovacije poput telemedicine, u usluge za ljude, a ne u vaučere ili čekove obiteljima

dobijene u ime navodne slobode izbora, a čiji jedini konkretan učinak će biti slabljenje javnog u korist privatnih pojedinaca. Nakon užasne 2020. godine, očekuje nas još jedna godina puna poteškoća. Također i za Spi, koji se pokušao reorganizirati i prilagoditi svoje politike i strukture situaciji bez presedana. Ako smo ostali i ostat ćemo ponosno na terenu, s desecima ureda otvorenih u cijeloj regiji, to je bilo i bit će moguće samo zahvaljujući inteligenciji, radu i velikodušnom zalaganju mnogih suradnika i aktivista koji su okosnica našeg sindikata. Još uvijek se suočavamo s Covidom, u mnogim smo bitkama izgubili članove obitelji i prijatelje, životne suputnike i suborce, ali na nogama smo i borbeni smo više nego ikad. Tražimo ulaganje u oporavak i rad, blagostanje, zaštitu starijih i nesamostalnih. Resursi su tu, Fond za oporavak

i Mes neizostavne su prilike, konkretan izraz Europe, koja je, čini se, shvatila da mora promijeniti tempo. Ali i kod nas se moraju afirmirati nove politike za smanjenje nejednakosti, nesigurnosti i socijalne nepravde. To traže mladi ljudi, teško pogođeni novom krizom, to zahtjeva naša generacija, koja je slijedeći uspjeh partizanskih borbi značajno doprinijela da Italija postane jedno od najjačih gospodarstava na svijetu i da se osiguraju temeljne vrijednosti i prava, od javnog zdravstva do mirovina, od Statuta radnika do epohalnih građanskih prava poput razvoda, čija se 50. godišnjica upravo obilježava, i pobačaja. No, nema prava kojega ne treba braniti, nema demokracije koja može živjeti u prošlosti, a da za budućnost ne postavlja nove ciljeve i nove bitke. Spi je uvijek prisutan, spreman ponovno izvršiti svoj dio zadatka.

Više od 60% domova za starije osobe u koje se probio virus, 106 od 170 i gotovo 2 tisuće zaraženih među korisnicima i radnicima. To je slika stanja, koja je sada već i zastarjela, a koju je regionalni pročelnik za zdravstvo Riccardi prikazao o situaciji sa Covidom u domovima za starije osobe. Najslabija karika koja je opet popustila i pred drugim valom, s brojem zaraženih koji je, nevjerojatno, već premašio brojke prvog vala infekcije. Najvjerojatnije će, nažalost, i broj poginulih biti veći, kako daju naslutiti, čak i u nedostatku konkretnih podataka (podaci o umrlima u domovima za starije nisu dostavljeni ...) općih podaci tjeka infekcije u našoj Regiji, gdje krajem studenog broj žrtava drugog vala već daleko premašuje one od prošlog proljeća.

«Čini se da nas prvi val nije ništa naučio, jer se ponavljaju iste greške koje su se mogle i trebale otkloniti u ljeto. To nije rezultat cinične i prijetvorne sudbine, već nemogućnosti upravljanja ovom izvanrednom situacijom, sa posljedica koje su nažalost jasne svima u regiji kako po broju zaraženih tako i po broju žrtava». Ovo je oštra reakcija regionalnog tajnika sindikata umirovljenika CGIL, Roberta Treua, na brojeve koje je dao Riccardi. Brojevi koji su potvrdili opravdanost kritika koje su u nekoliko navrata iznijeli sindikati i djelatnici, koji su od prošlog ljeta tražili intervencije kako bi se izbjeglo da ponovno budemo nesporni za ovu izvanrednu situaciju.

«Uistinu je nevjerojatno - još uvijek su riječi Treua - da nakon drama-



Domovi za starije osobe, priča o najavljenom neuspjehu

Tragično ponavljanje pogrešaka od prošlog proljeća, pa se virus ponovno probija, uz više infekcija nego u prvom valu i vjerojatno čak i više žrtava

tične situacije od prošlog proljeća koja je u mnogim domovima za starije bila čak i tragična, ljetni predah nije iskorišten za pripremu rješenja za izvanredne situacije, od identifikacije specifičnih struktura koje bi služile za izolaciju zaraženih, do jačanja Usca, specijalnih jedinica koje trebaju pojačati izvanbolničku pomoć zaraženima u izolaciji kod kuće ili u domovima. Kao što nije bilo ni traga strateškom planu, apsolutno prioritarnom, kojim bi se predvidjelo jačanje lokalnog zdravstvenog sustava i skrbi korištenjem patronažnih sestara i kućnih njegovatelja, stvaranjem ili jačanjem centara primarne zdravstvene zaštite i dnevnih centara, uspostavljanjem mikropodručja, eksperimentiranjem sa oblicima

solidarnog življenja i drugim inovacijama, poput telemedicine, ključne za smanjenje pritiska na bolnice kako u doba Covida tako i u normalno vrijeme».

To je okvir koji je omogućio širenje zaraze koja je na kraju studenoga već imala učestalost od 14% među korisnicima domova za starije osobe (1.334 pozitivna od 9.745 korisničkih mjesta, 1 od 7) i čak premašila 20% (569 pozitivnih od 2.600 zaposlenika, više od 1 od 5) među djelatnicima. Uznemirujući postotci, nakon pouke prvog vala, i nažalost predodređeni da rastu, jer su to brojevi ažurirani na 24. studenoga. Jednako uznemirujuće, kao što Treu primjećuje, je da iako suočeni s ovim neuspjehom i stanjem strukturne slabosti koju su

iskazali mnogi domovi, posebno na području Julijske Krajine, na pročelnikovom stolu se nalaze zahtjevi za dodatnih 1.080 mjesta podneseni od strane privatnih ope-

ratera, što bi dovelo da ukupan broj smještajnih jedinica u domovima za starije osobe u Fvg-u dotakne 12 tisuća mjesta. Sve to dok ulaganja u javne lokalne usluge zastoju.

PRORAČUN FVG

Sredstva za kućnu njegu: promjena je previše plaha, trebamo organski plan

Upotrijebite dio resursa fonda za zdravstvo, a namijenjeni su za potporu nesamostalnim smještenima u domove za starije osobe, za personalizirane projekte kućne njege, definirane zdravstvenim i socijalnim sustavima preuzimanja odgovornosti. Mali signal, u suprotnosti s dosadašnjom praksom, a koji daje naznake jačanja kućne njege, dolazi iz amandmana na prijedlog zakona o regionalnom proračunu za 2021. koji je predstavio pročelnik za zdravstvo Riccardo Riccardi. Nepovratna sredstva, ako budu odobrena, bit će namijenjena podršci novih usluga kućne njege predviđenim u personaliziranim projektima i provodit će se na način koji će biti definiran odlukom izvršne vlasti. Dio sredstava namijenjenih zdravstvenoj zaštiti u domovima za starije osobe i smanjenju naknada, stoga se također može koristiti u kontekstu kućne njege: prekretnica koja, međutim, nije popraćena projektom jačanja lokalnih javnih usluga što je prioritet. Čini se štoviše da je predstavljeni plan tome alternativa.

Pravi izazov? Razviti kućnu njegu

No, broj odobrenih mjesta u domovima za starije osobe nastavlja rasti i doseže 11 tisuća

Ostati kod kuće i u svom okruženju, uz odgovarajuću pomoć i skrb, ne nužno neprekidno, ili se zatvoriti u dom za starije osobe? Kad bi starije osobe mogle birati na temelju toga, nema sumnje da bi velika većina odabrala prvu mogućnost. Tako bi bilo u normalno vrijeme, a kamoli pod Damoklovim mačem pandemije koja je poput lavine pogodila domove za starije osobe. No, kućna njega ostaje slaba karika u našem socijalnom i zdravstvenom sustavu, čak i u regiji poput naše, koja može računati na izdvajanja za socijalnu skrb veća od nacionalnog prosjeka. **PROMIJENITE MODEL.** Je li davanje te slobode izbora starijim osobama utopija iz snova ili pristupačan cilj? Nikakva utopija: resursi koji se koriste u sustavu pokazuju da bi alternativa mogla biti održiva ne samo socijalno, već i ekonomski. Krenimo od broja kreveta u do-



movima za starije osobe. Trenutno ovlaštenih smještajnih mjesta je 10.930, no znajući da je Regija, pod kontinuiranim pritiskom privatnih investitora koji djeluju u tom sektoru, nedavno odobrila dodatnih 500 kreveta, svi privatni, s mogućnošću povećanja do 11.200 (ali privatni zahtjevi su za daljnjih 1080 mjesta između novih struktura i proširenja, kako je nedavno izvijestio sam Riccardi). Korisnika je 9.730, od čega samo 7.885 ima potpore javnog zdravstvenog osiguranja, što znači da gotovo 2 tisuće korisnika trenutno plaća punu naknadu, bez potpore od

18 eura po danu koje plaća Regija. S ukupnim brojem »potpuno operativnih« mjesta, uz puni trošak bit će 3.300 korisnika.

VAUČER. Sa 54 milijuna za smanjenje naknada i 33 milijuna za troškove zdravstvene zaštite, Regija stavlja 87 milijuna eura i čini se teško pronaći druge resurse, posebno u doba Covida, za financiranje novih korisnika uz današnjih 8 tisuća. S druge strane, postoji prostor, kao što proizlazi iz prijedloga regionalnog proračuna za 2021. godinu, za povećanje sredstava za smanjenje naknada, kao i za alokaciju dijela ukupnih resursa (naknade i zdravstvene naknade) za nove usluge u kućnoj njezi. Međutim, ostaje manje ili više latentni cilj zamijeniti postojeći sustav zasnovan na konvencijama sa sustavom vaučera koji se mogu trošiti u domovima za starije osobe, kako u onima koji imaju sporazum sa javnim zdravstvenim

sustavom tako i u onima bez tog sporazuma. U međuvremenu, unatoč ukupno jedanaest tisuća mjesta dostupnih na regionalnom teritoriju, postoje kritična područja na kojima rastu liste čekanja i naziru se novi zahtjevi za autorizacijom: na pročelnikovom stolu nalazi se 13 zahtjeva za 8 novih struktura i 5 proširenja, što ukupno čini 1.080 mjesta. Sve privatni zahtjevi, a bilo bi korisno promovirati spajanje i jačanje uloge javnih domova za starije osobe.

JAVNO I PRIVATNO. Privatno je, neki tvrde, učinkovitije. Klišeji koji negira nekoliko primjera dobro upravljanih javnih struktura, a ne samo senzacionalni slučajevi lošeg upravljanja ili sumnje na prijekare koji su uključivali velike privatne tvrtke. Štoviše, očito je da se u privatnom sektoru dio naknade pretvara u profit dioničara, a ne u bolje usluge za starije osobe. Također treba imati

na umu da privatne tvrtke u pravilu prakticiraju veće naknade, kao što to potvrđuje i sama regija, a da ne spominjemo brojne strukture koje još uvijek nisu u skladu s kriterijima sporazuma i nedostatak učinkovite javne kontrole, što favorizira slučajevne gore spomenutog lošeg upravljanja i izvještavanja sudskih kronika. Kvaliteta osnovne medicinske skrbi koja je danas osigurana za starije osobe također je nezadovoljavajuća, te u mnogim slučajevima pokazuje manjkavost u pogledu učinkovite prisutnosti liječnika u domovima za starije osobe. Moguće rješenje? Prijedlog Regije o imenovanju zdravstvenog ravnatelja u svaku strukturu, može biti prihvatljiv, pod uvjetom da se definira zamjenska uloga liječnika opće prakse, kako bi se izbjeglo dupliciranje i troškovi na teret javnog zdravstvenog sustava koji bi se prelili na naknade koje plaćaju korisnici.

Furlanija-Julijska Krajina, nokautirana u drugom valu

Pogreške i podcjenjivanja doveli su talijanski sustav do granice sloma. Crvena uzbuna u regiji, s više žrtava nego u proljeće i tri puta više hospitalizacija

Virus je oslabio. Neće više biti žrtava. Pandemija je iza nas. Koliko smo izjava ove vrste čuli prošlog ljeta. Ne samo čovjek s ulice, već i virolozi, liječnici i manje-više ugledni znanstvenici. Srećom, netko je pokušao držati kormilo ravno, posebno na nacionalnoj razini, čvrsto se držeći odluke da se ne ukine izvanredno stanje. Nažalost, to nije bilo dovoljno za izbjeći drastičan pad pažnje i ponašanja u skladu s pravilima i mjerama prevencije.

Niti je ta izvanredna situacija, koja se nikada nije dovoljno povukla, sugerirala da se intervenira, iskoristivši ono što je bilo samo primirje, da se riješe kritičnosti i počne popunjavati brojne praznine koje je otkrio prvi val: raspisivanje natječaja za zapošljavanje u bolnicama i u skrbi, identificirati strukture za izolaciju Covid pozitivnih, kako bi se izbjeglo širenje infekcije u domovima za starije osobe i RSA, ojačati lokalne službe i službe za prevenciju, u perspektivi snažnog povećanja testiranja i aktivnosti za praćenje zaraženih.

TSUNAMI. Malo ili ništa od toga nije učinjeno, a rezultati su tu da ih svi vide. Virus, koji je već dao podcijenjene znakove jačanja u kolovozu, ponovno je ojačao u rujnu, da bi se eksponencijalnim rastom širio u listopadu i nastavio se širiti tijekom studenog, prije nego što je dao znakove usporavanja. Više od vala, tsunami, s ukupnim brojem slučajeva koji je porastao na više od 1,5 milijuna, u odnosu na 250 tisuća u prvom valu, i to ne samo zbog izrazitog povećanja testiranja (između kolovoza i studenoga ih je učinjeno 8 milijuna, 2 milijuna mjesečno u odnosu na oskudnih 7 milijuna zarađenih između kraja veljače i kraja srpnja).

Stopa pozitivnosti (tj. pozitivnih briseva s obzirom na ukupno uzete) također se progresivno povećavala, dosežući brojke blizu vrhova prvog vala. Učinak na bolnice još je veći, s maksimalnim brojem od preko 34 tisuće hospitalizacija, u usporedbi s 28 tisuća prošlog proljeća, a slično je i s brojkama na intenzivnoj njezi, koje su porasle na preko 3.800 hospitalizacija, samo 200 manje od vrhunca prvog vala.



Europa protiv virusa: Slovenija i Austrija u blokadi dok su se ovdje svađali oko boja

U istim danima kada je Furlanija-Julijska krajina vikala protiv narančaste zone, s predsjednikom Regije i nekoliko gradonačelnika na trgu koristeći priliku da prosvjeduju protiv vlade, naši austrijski i slovenski susjedi odlučili su se za strogo zaključavanje, očito svjesniji opsega rizika. Svijest koja bi trebala nadilaziti stranačku logiku. Onu koju je, na primjer, pokazao gradonačelnik Tolmezza Francesco Brolo, proglasivši se spremnim prihvatiti mogući smještaj svoje općine u crvenu zonu, ako regija to odluči, bez poticanja bilo kakve vrste sukoba.

Primjeri iz Slovenije, a prije svega iz Austrije, koja se odlučila za tri tjedna žestokog zaključavanja, bili bi dovoljni da jasno stave do znanja da crvena, narančasta i druga ograničenja nisu hir onih koji vladaju. I da su sve zemlje prisiljene na

bolne žrtve na štetu gospodarstva, rada i društva, kako bi zaštitile najvažnije bogatstvo, zdravlje i život svojih građana, te sa saznanjem da pobjeda u bitci protiv epidemije je također odlučujuća za sudbinu epidemije.

Naravno, vladino postupanje obilježile su i pogreške, neodlučnosti, podcjenjivanje i kašnjenja. No niti raspisivanje društvene konfrontacije i prosvjeda, niti hvaljenje iskrivljenog koncepta slobode, koji promoviraju negacionisti, ne doprinose učinkovitijem djelovanju protiv virusa. Gledajući njemački model, koji se čak i pred drugim valom pokazuje najučinkovitijim, vidi se da je to zahvaljujući snažnom i dobro ukorijenjenom sustavu javnog zdravstva, kao i odgovornijoj suradnji između središnje države i lokalnih vlada.

Srećom, ukupni broj umrlih nije dosegao tragične vrijednosti ožujka i travnja. Covid je, unatoč onima koji su ga smatrali već poraženim, prouzročio još 20.000 smrtnih slučajeva, nakon 35.000 žrtava u razdoblju siječanj-srpanj.

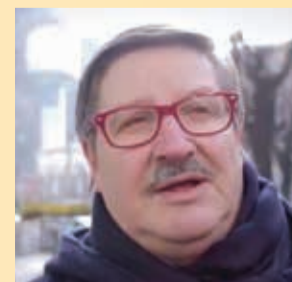
OVDJE FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA. Različito, u ovom drugom valu, je prije svega veća rasprostranjenost virusa na teritoriju. Iako je jug u proljeće uspio izaći gotovo neokrznut, na jesen je pandemija zahvatila cijelu zemlju, uključujući južne regije i njihove krhke zdravstvene sustave. Stoga je zaprijetio rizik od kolapsa susta-

va i potreba podjele nacionalnog teritorija na zone, s manjim i mekšim izdanjima proljetne blokade. Među najizloženijim regijama, i naša, gdje su učinci drugog vala daleko premašili učinke prvog: više smrtnih slučajeva (već premašeno 800, u odnosu na 345 tijekom prvog vala), još 25 tisuća infekcija, gotovo 600 hospitalizacija u bolnicama, tri puta više od brojki početkom travnja. Samo su jedinice intenzivne njege ostale ispod (ali neznatno) maksimalnih vrijednosti prvog vala.

BUDUĆNOST. Iza ovih brojeva, kao što je gore spomenuto, stoje i odgovornosti onih koji su podcijenili i minimalizirali situaciju i odgodili usvajanje protumjera. Ne samo. Neodgovornost onih koji namiguju poricanju, jašu na prosvjedima, očaju, ekonomskoj i socijalnoj nelagodi koju virus svakodnevno uzrokuje i pogoršava, pogađajući jednako sve, i zaposlenike i samozaposlene radnike, nezaposlene i umirovljenike koji su sve više prisiljeni podržavati ekonomski svoju djecu i unuke, te sve koji žive od neprijavljenog i nestalnog rada. Situacija koja ostaje potencijalno eksplozivna i pred kojom je jedina alternativa konačno promijeniti smjer, pokrećući strukturnu investicijsku politiku u zdravstvu i teritorijalnoj skrbi koja jedina može zajamčiti učinkovitiji odgovor na izvanredne situacije te ubrzati povratak u normalu gospodarstva, poslova i svakodnevnog života za kojima se nikada nije toliko žalilo kao ove godine

Segregirane starije osobe? Ne hvala

«Iskreno mi se čini glupo. Izvanredno stanje rješava se zapošljavanjem liječnika i medicinskih sestara. I premještajući ih po teritoriju». Glavni tajnik Spi-Cgil Ivan Pedretti (na fotografiji) tako je u intervjuu za Manifesto komentirao hipotezu o »aparthejdu« u odnosu na starije osobe, koju su mnogi istaknuli, a ekonomisti Carlo Favero, Andrea Ichino i Aldo Rustichini teoretizirali kao strategiju za borbu protiv učinaka virusa s manje utjecaja na ekonomske aktivnosti. Ne zaključavanje, crvene zone i generalizirano zatvaranje, već »ciljana« ograničenja kretanja kategorija koje su najugroženije:



to je, u osnovi, ideja koju SPI bez oklijevanja vraća pošiljatelju. «Oni koji tako misle - rekao je Pedretti - ne shvaćaju da je riječ o milijunima ljudi, koji nisu beskorisni. Pandemija je već najviše pogodila starije osobe: to je kategorija koju teško pogađaju jako duge liste čekanja za sve patologije i od kojih se mnogi više ne liječe jer se boje Covida. Hitan slučaj koji treba riješiti je to što smo predali velik dio našeg teritorija, posebno u Lombardiji, privatnoj zdravstvenoj zaštiti. Ekonomisti koji su pokrenuli ovaj prijedlog ne uzimaju u obzir stvarnost i svakodnevni život milijuna ljudi».

napisao Riccardo De Toma

«Starije osobe zatvorene u kući? To ne bi bilo pošteno, ali ne bi bilo ni učinkovito: s ovim prokletim virusom se ne zarazimo u šetnji ili u kupovini. Zaraza ulazi u naš dom, također i zbog neodgovornog ponašanja koje smo vidjeli prošlog ljeta, prvenstveno od strane mlađe populacije, makar i ne samo od njih». Bruno Pizzul, jedno od najkarizmatičnijih lica talijanskog sportskog novinarstva, tako izražava svoje neslaganje s onima koji nam predlažu obranu od Covid-19 ograničenjima moduliranim prema dobnim skupinama. Dakle, ne toliko »korporativna« obrana starijih, već prije svega odgovor motiviran sumnjivom učinkovitošću bilo kakvih ograničenja za starije osobe. Iako je lagodan, čak i kad ne razgovaramo o sportu, Pizzul rado započinje naš intervju sa pričom o nogometu. Najbolji način da se led probije s nekim koji je gotovo dvadeset godina dao glas najvažnijim stranicama talijanskog nogometa».

Gospodine Pizzul, recite nam istinu. Koliko je zaljubljeniku u nogomet poput vas teško prihvatiti ove igre iza zatvorenih vrata?

«Srećom, to je ograničenje koje osobno ne utječe na mene jer sam sada televizijski sportaš, ali dezertifikacija stadiona oduzima nogometu apsolutno bitnu komponentu».

Onda, bolje ga je ukinuti?

»Ne, nastavak je manje zlo, ali uz vrlo pažljivo poštivanje protokola. Time se izbjegava propast čitavog sustava ili barem mnogih klubova. Zagrljaji? Oni mogu ostaviti negativan dojam i istina, možda bi bilo



INTERVJU. Veliki furlanski komentator govori nam o svom (teškom) suživotu s virusom «Odgovorni smo, beskorisno je i nepravedno ograničavati nam mogućnost izlaska». Nogomet iza zatvorenih vrata: «Tužno, ali to je manje zlo»

■ **KLASA 1938.** Bruno Pizzul, 82 godine i jedanaestoro unučadi, prvi glas talijanskog nogometa od 1986. do 2002.

Starije osobe zatvorene u kući: ne djeda Pizzula

potrebno malo suzdržavanja, ali nogomet ima rituale i uz zabranu prisustva publike vjerujem da se još i to ne može zabraniti. Tako bi vrijedilo više i ne dopustiti da se igra». **Međutim, postoje oni koji su morali potpuno stati ...**

«Da, za omladinski i amaterski sportski pokret ovo je zaustavljanje velika rana, jedna od mnogih u ovom vrlo teškom trenutku. Izbor je, međutim, bio obvezan».

Posljednja fronta koja se opire, iako ne svugdje, i ne vrijedi za srednju školu, jest škola. Kako to doživljavaju vaši unuci?

«Imajući ih jedanaest, u dobi između 10 i 26 godina, moram ispitati vrlo velik i raznolik uzorak. Živjeti u Milanu, dakle praktički u crvenoj zoni tijekom studenog, bilo im je teško. Osim boja različitih regija, učenje na daljinu je lijek koji na žalost ne može zamijeniti temeljnu

komponentu, posebno u toj dobi, poput socijalizacije. Nadam se da se uskoro možemo vratiti u normalu ili u gotovo normalno za sve, uključujući srednjoškolce, možda s mješovitim rješenjima koja mogu ograničiti utjecaj na javni prijevoz, posebno u velikim gradovima, ali bez predugog produljenja zabrana sa koristi ne samo s društvenog gledišta, već i s kulturološkog gledišta i kvalitete nastave».

Smanjeni socijalni kontakti utječu i na starije osobe. Ne samo na one smještene u domovima za starije osobe, već i na one koji žive u obitelji, prisiljeni smanjiti ili eliminirati kontakte s obitelji i prijateljima. A ima i onih koji predlažu drastičnija rješenja, s ciljanim ograničenjima na starije ...

«Problem je što infekcija prodire u domove, također zbog činjenice da su se mnogi, posebno mladi ljudi,

teško prilagodili kontroli i pravilima. Senzacionalni slučajevi okupljanja koje smo vidjeli, posebno ljeti, pomogli su nam da dođemo u situaciju u kojoj se nalazimo. To je i razlog zašto kažem ne onima koji nas žele držati zatvorene kod kuće: ne samo da to ne bi bilo pošteno, nego bi bilo i od male koristi, jer se starije osobe trebaju kretati i ne mislim da riskiraju šetajući ili kupujući, naravno uz sav potreban oprez».

Hoćete li mi dopustiti malu provokaciju?

«Izvolite».

Internetom kruži šala: s obzirom na to da je virus uspio u trostrukom čudu zatvaranja stadiona, konoba i držanja svekrva podalje od kuće, sumnja se da iza zaraze stoji ženska ruka ...

«Šalu i svekrvu na stranu, a već smo razgovarali o nogometu, zatvorene konobe još su jedna temeljna

komponenta naše društvenosti koja propada, posebno u stvarnosti koja je još uvijek po mjeri čovjeka poput Furlanije. Ne nedostaje samo čašica, već i razgovori o sportu ili politici, naravno kartanje. Oni su temeljne sastavnice našeg načina života, i to govori netko tko je, da bi se vratio svojim korijenima, napustio grad koji je jako volio poput Milana, čak i po cijenu udaljenosti od djece i unuka».

Rizik je ne vidjeti ih više ni na Božić ...

«Na žalost da, ali polemike na ovu temu smatram nadrealnima. Moramo shvatiti da bi ukidanje mjera moglo biti vrlo rizično, iako razumijemo velike patnje trgovine, ugostiteljstva, turizma, koji traže kisik. Moramo to prebroditi i reći ću vam još: ja, koji nikada nisam propustio božićnu misu, mislim da bi ove godine bilo prikladno ne slaviti je».

Maske i udaljenost su osnovne, ali glavni protuotrov za epidemiju čine ispravni stilovi života obilježeni aktivnim starenjem

Virus se ne može pobijediti iz fotelje

Starije osobe zatvorene u kući kako bi ih se čuvalo od najezde pandemije? To nije način, i to ne samo zato što bi bilo neprihvatljivo diskriminirati ljude na temelju dobi. Razlozi su također znanstvene i zdravstvene prirode. U stvari, čak ni u vrijeme Coronavirusa nikada ne smijemo izgubiti iz vida cilj aktivnog starenja.

Ako je s jedne strane potrebno prihvatiti razborito i odgovorno ponašanje kako biste zaštitili sebe i druge - ograničite nepotrebna putovanja i kretanje, posebno ako ste na potencijalno prepunim mjestima, koristite maske i druge zaštitne uređaje, čak i u kontaktu s prijateljima i rodbinom, izbjegavajte poljupce i zagrljaje - s druge strane, izvanredna zdravstvena situacija koju doživljavamo ne smije biti alibi za neaktivniji život, za prisilnu izolaciju i za napuštanje normalnog društvenog života. Način života obilježen aktivnim starenjem, uz stalni tjelesni i mentalni trening, je važno oružje za očuvanje našeg tjelesnog i mentalnog zdravlja čak i u vanrednim zdravstvenim situacijama kakve imamo. Ne smijemo, ukratko, igrati samo u obrani.

DOBRO STARITI. Iz ovog je uvjerenja rođena i lijepa inicijativa koju je pokrenuo Odjel za opću psihologiju Sveučilišta u Padovi, u suradnji sa studijskim centrom Alvis Cornaro, jednom od najangažiranijih stvarnosti na sjeveroistoku, na području aktivnog starenja. Zajednički rad liječnika, psihologa za starenje, nutricionista i ostalih stručnjaka sažet je u kratki praktični vodič pod naslovom Stariti dobro se može - Vademecum za aktivno starenje u doba Covid-19 (lako dostupan putem interneta upisivanjem naslova na tražilicama), koji sadrži puno pozitivnih poruka i korisnih informacija ne samo za one koji su izravno zabrinuti, već i za institucije i za one koji u političkoj i medijskoj raspravi više-manje izričito predlažu prisilno držanje starijih osoba kod kuće kao rješenje problema uzrokovanog virusom.

TRENIRAJTE UM. Dobra praksa nije ograničena na strategije protiv Covida. Daleko od toga. Prvi cilj, dobar za sva godišnja doba, a ne samo u izvanrednim situacijama, jest otkloniti neke zablude jer su one raširene, počevši od onih o neizbježnosti kognitivnog propadanja i nemogućnosti učenja u

takozvanoj trećoj životnoj dobi. Mozak je plastičan, odnosno mijenja se u odnosu na iskustva, čak i starenjem, a nije istina da gubi tisuće neurona. Otuda i prvo zlatno pravilo: nikad nije kasno obogatiti i podržati svoj um, dodajući svakodnevnim navikama i rutini nove ideje i aktivnosti, različite od onih koje obično radimo i koje riskiraju da nam dosade. Nikad prekasno čak ni za nova čitanja, za nove izazove poput informatike ili zagonetki, vježbi za pamćenje, koje također treba stimulirati ne oslanjajući se samo na rokovnike ili na sigurnost digitalnih sjećanja. Korisno je s tog aspekta promijeniti male ili velike navike, možda svakodnevno mijenjajući način odlaska u kupovinu, isprobavajući nove hobije i nove recepte.

ZNAČAJ ODNOSA. Naravno, od temeljne je važnosti održavati društvene odnose i razvijati nove, naravno i u okviru udruuga, dobrovoljnih organizacija, socijalnih ili vjerskih zajednica, kulturnih grupa i udruga. Odnos s drugima znači razgovor, razmjenu ideja i informacija, raspravu, održavanje uma, pa čak i tijela, posebno kada se promi-

ču društvene, sportske, kulturne aktivnosti, obogaćujući kvalitetu života i slobodno vrijeme i pomažući u odagnavanju usamljenosti i izoliranosti. Ove potonje često, na žalost, mogu voditi u samoizolaciju, u progresivno zatvaranje u ljusku svojih navika, štetno za um i tijelo.

TRENIRATI FIZIČKI. Očito je da se o tijelu također mora brinuti i trenirati ga, ne samo pokušavajući što je više moguće ostati neovisan u svakodnevnim aktivnostima, već i šetnjama i jednostavnim specifičnim vježbama koje svi mogu izvoditi kako bi se očuvala cirkulacija, djelotvornost zglobova, mišićni tonus. Vježbe koje u pravim dozama (čak i samo tridesetak minuta dnevno, ne nužno kontinuirano već između šetnji i drugih aktivnosti) pridonose našoj snazi i tjelesnoj izdržljivosti, ali pomažu i u borbi protiv stresa, jačanju unutarnjeg mira, samopoštovanja i poboljšanju čak i našeg odnosa sa snom. Još jedan razlog više da odbijemo poziv, manje ili više ljubazan, od onih koji od nas traže da se borimo protiv virusa tako što ćemo ostati zatvoreni kod kuće ili sjediti u naslonjaču.